

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ТА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

На сьогодні основною метою освітнього процесу у ВНЗ є набуття майбутніми фахівцями певної низки компетентностей. Результати навчання відображають той рівень компетентностей, якого досягла особа, що навчалася. Вони включають в себе перевірені оцінюванням знання, навички та особисті, соціальні здатності і уміння їх використовувати в робочих чи навчальних ситуаціях і в професійному та особистісному розвитку. Загальноприйнятим є поділ компетентностей на дві групи: загальні та фахові або предметно-специфічні [1]. При підготовці магістрів слід особливу увагу приділити формуванню таких загальних компетентностей як пізнавальна та дослідницька. Перша включає в себе здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання когнітивних процесів і дій; уміння самостійно здійснювати аналіз, синтез, узагальнення, порівняння тощо. Друга відображається у знанні основних методів наукового пошуку, вмінні планувати й організувати дослідження за визначеною тематикою узагальнювати отримані результати, оформлювати і презентувати власні наукові здобутки відповідно до чинних вимог. Шляхом до формування пізнавальної та дослідницької компетентностей є науково-дослідна робота (НДР). Вона є невід'ємною частиною підготовки магістрів, і здійснюється одночасно з навчальним процесом протягом усього терміну навчання в магістратурі. НДР направлена на підготовку магістранта до самостійної науково-дослідної роботи, основним результатом якої є написання і успішний захист магістерської роботи, а також проведення наукових досліджень в складі науково-дослідної групи. Теоретичні основи для її проведення закладаються при вивченні дисципліни «Методи наукових досліджень». Практичною підготовкою є написання курсових робіт, участь у науково-дослідній роботі під час навчання в бакалавратурі.

В рамках НДР при виконанні магістерської роботи можна виділити такі етапи:

- обговорення та затвердження індивідуального плану-графіка роботи;
- вибір та затвердження теми дослідження;
- вивчення ступеня наукової розробленості проблеми дослідження та бібліографічний огляд;
- пошук і постановка дослідницьких проблем, обґрунтування теми магістерської роботи;
- формулювання робочої гіпотези дослідження;
- визначення методології дослідження;
- реферування наукової літератури з теми роботи, планування, оволодіння практичними навичками написання доповідей, аналітичних оглядів, наукових статей;
- збір, аналіз і узагальнення наукового матеріалу з теми дослідження;
- здійснення самостійного дослідження з актуальної проблеми в рамках магістерської роботи;
- розробка оригінальних наукових пропозицій і наукових ідей для підготовки магістерської роботи;
- отримання навичок самостійної науково-дослідницької роботи, практичної участі в науково-дослідній роботі.

Важливим етапом підготовки магістерської роботи є самостійна робота магістранта, яка передбачає систематичний аналіз інформаційних і літературних джерел для проведення наукового пошуку і дослідження. Магістрант самостійно збирає і обробляє матеріал для підготовки відповідного завдання по магістерській роботі: підготовки статті, доповіді або розділу роботи.

Результати виконання магістром певних етапів роботи обговорюються на наукових семінарах та конференціях.

Кафедра фізики та методики навчання фізики Сумського державного педагогічного університету має досвід проведення наукових семінарів, а саме у кожному семестрі проводяться два наукові семінари за темами магістерських робіт. Робота кожного наукового семінару організована у формі дискусії, до якої залучені викладачі кафедри та студенти інших курсів.

Метою такої форми роботи є забезпечення своєчасного виконання магістерської роботи та етапів роботи над нею; контроль за виконанням роботи над НДР.

Як показав шестирічний досвід проведення наукових семінарів кафедрою фізики та методики навчання фізики, така форма роботи суттєво полегшує етапи виконання магістерської роботи, а також вирішує додаткову низку завдань:

- допомагає закріпити отримані теоретичні знання з теоретичних дисциплін;
- сприяє отриманню досвіду публічного обговорення та захисту своєї думки;
- сприяє самостійному виконанню завдань індивідуального плану та більш чіткому його дотриманню;
- ознайомлює студентів з актуальними проблемами науки, розширює науковий світогляд.

Науково-дослідна робота магістрів є шляхом до формування їх пізнавальної та дослідницької компетентностей. Їх набуття сприятиме у подальшому більшій конкурентоспроможності майбутнього фахівця на ринку праці [2].

Список використаних джерел

1. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система: довідник користувача/ пер. з англ.; за редакцією д-ра техн. наук, проф. Ю.М. Рашкевич та д-ра пед.наук, проф. Ж.В. Таланової. – Львів: Львівська політехніка, 2015. – 106 с.
2. Завражна О.М. Аналіз результатів моніторингу професійної діяльності випускників спеціальності фізика/ О.М. Завражна, А.І. Салтыкова// Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. №1(45). – 2015. – С. 251-259.

Анотація. Салтыкова А., Завражна О. **Науково-дослідна робота як шлях до формування пізнавальної та дослідницької компетентностей майбутніх фахівців.** У роботі розглянуто шляхи формування пізнавальної та дослідницької компетентностей під час виконання науково-дослідної роботи (НДР) магістрами. Розкрито основні етапи НДР та узагальнено досвід проведення наукових семінарів для магістрів кафедри фізики та методики навчання фізики Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Ключові слова: науково-дослідна робота, магістри, пізнавальна та дослідницька компетентності.

Аннотация. Салтыкова А., Завражная Е. **Научно-исследовательская работа как путь к формированию познавательной и исследовательской компетентностей будущих специалистов.** В работе рассмотрены пути формирования познавательной и исследовательской компетентностей при выполнении научно-исследовательской работы (НИР) магистрами. Раскрыты основные этапы НИР и обобщен опыт проведения научных семинаров для магистров кафедры физики и методики обучения физике Сумского государственного педагогического университета имени А.С.Макаренка.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа, магистры, познавательная и исследовательская компетентности.

Abstract. Saltykova A., Zavrazhna O. **The research work as a way of formation cognitive and research competence of future specialists.** The paper considers ways of formation cognitive and research competencies during the implementation of research work by masters. The article describes the main stages of research work and generalizes the experience of conducting research seminars for masters of the Department of Physics and Methods of Physics Education in Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko.

Keywords: research work, masters, cognitive and research competence.

Ірина Серєгіна

*Криворожский государственный педагогический университет, г. Кривой Рог, Украина
irayoga@rambler.ru*

СИСТЕМА РАЗВИТИЯ УМЕНИЙ САМОКОНТРОЛЯ У СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Перенос акцентов учебного процесса современной высшей школы на саморазвитие личности студента ВУЗа предусматривает организацию учебной работы таким образом, чтобы студент являлся активным субъектом обучения и мог бы самостоятельно не только усваивать определенные знания, но и уметь контролировать себя на всех этапах учебно-познавательной деятельности. Опыт работы показывает, что для успешного формирования умений самоконтроля важна целенаправленная, согласованная работа всего педагогического коллектива; обеспечение преемственности и единого подхода при изучении различных предметов; анализ и осознание структуры учебных действий самими студентами; наличие четкого представления о том, из каких элементов (операций) это действие состоит; выполнение специальных упражнений, направленных на поэтапную отработку элементов самоконтроля, а также на формирование этого важного умения в целом. Чтобы сформировать умения самоконтроля, надо воздействовать все компоненты системы познавательной деятельности, включив в работу знания, отношения, действия, свойства, качества личности и механизмы преобразований.

Результаты теоретического анализа научной литературы, изучения практики работы высшей школы и собственный опыт работы позволяют выделить структуру и общую модель эффективного формирования умений и навыков самоконтроля студентов педагогического ВУЗа в процессе учебно-познавательной деятельности (табл.1).

Таким образом, для успешного формирования у студента умений самоконтроля важна целенаправленная, согласованная работа всего педагогического коллектива; обеспечение преемственности и единого подхода при изучении различных дисциплин; анализ и осознание структуры учебных действий студентами; наличие четкого представления о том, из каких элементов (операций) это действие состоит; выполнение специальных упражнений, направленных на поэтапную отработку элементов самоконтроля, а также на систематическое формирование этого важного умения в целом.